

بررسی باورهای شهروندان تحصیل کرده شهر آشتیان در خصوص توسعه شهری

محمد طهماسبی آشتیانی^۱، علی روشنایی^۲

چکیده

یکی از مهمترین شاخص ها برای درجه توسعه یافتگی یک کشور، نوع و میزان باورهایی است که نسبت به مولفه های مثبت توسعه در میان افراد آن جامعه وجود دارد. هر چه این باورها مثبت تر باشد آن جامعه زمینه مناسب تری برای توسعه دارد. معمولاً با تعمیق این باورها در میان زنان و مردان، زمینه مناسب برای ایجاد توسعه فراهم می شود. بدیهی است چنانچه این باورها نسبت به توسعه منفی باشد، جامعه در برابر تغییرات و توسعه مقاومت خواهند کرد. به نظر می رسد در این خصوص بین باورهای زنان و مردان نسبت به توسعه تفاوت هایی وجود داشته باشد. از این رو در راستای شناخت این باورها مطالعه ایی در شهر آشتیان به عنوان شهری با قدمت تاریخی طولانی و از لحاظ توسعه عقب مانده با سنتهای دیرینه انجام گرفت. جامعه آماری در این تحقیق زنان و مردان تحصیل کرده از فوق دیپلم به بالا می باشند. طبق سرشماری سال ۱۳۹۰ جمعیت شهر آشتیان ۱۷۱۰۵ نفری می باشند که ۳۶۴ نفر بعنوان نمونه به روش نمونه گیری سهمیه ای هدفمند از آنان انتخاب گردیدند. این تحقیق بصورت پیمایشی و با ابزار پرسشنامه انجام شده است. برای تجزیه و تحلیل داده ها از نرم افزار آماری SPSS و آماره های کای اسکوترو آزمون تی تست استفاده شده است. از بعد تئوریک از نظریات اندیشمندان به نام در حوزه توسعه نظیر: گیدنز، راجرز، لرنر، اینگلس و دیگران استفاده شده و عوامل موثر بر شکل گیری باورها از منظر این اندیشمندان استخراج در قالب یک مدل ارائه شده است. نتایج این پژوهش نشان می دهد که مردان در مولفه های توسعه ی نظیر: ریسک پذیری، اتکا به تجربه شخصی، استفاده از رسانه های گروهی، تاهل، سن، شغل و مدرک تحصیلی نسبت به زنان بالاتر و زنان در مولفه هایی نظیر: مشارکت، باور به زندگی مدرن نسبت به مردان نمره بالاتری دریافت کرده اند.

واژگان کلیدی: شهر آشتیان، توسعه یافتگی، باورهای توسعه، ریسک پذیری، مدرنیته.

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۴/۱۱/۱۸

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۵/۰۲/۲۳

^۱ کارشناس ارشد پژوهش علوم اجتماعی دانشگاه آزاد اسلامی واحد آشتیان

^۲ استادیار گروه جامعه شناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد آشتیان (نویسنده مسئول) (Email: a.roshanaei@yahoo.com)

مقدمه

در دنیای امروز یکی از راههای موثر ایجاد تغییرات فردی و اجتماعی تغییر ارزشها و باورهای نادرست مردم از طریق آشنا کردن آنان با سبک زندگی مدرن و متناسب با شاخص های توسعه انسانی است. امروز درک این واقعیت که کشورهای توسعه نیافته در زمینه علم و تکنولوژی از کشورهای پیشرفته صنعتی عقب افتاده اند نباید موجب یاس و دلسردی یا از خود بیگانگی فرهنگی در این کشورها شود، بلکه باید بصورت انگیزه های نیرومند برای کوتاه کردن راه پیشرفت و برقراری باور توسعه و سازندگی بر اساس نیازها و ویژگیهای اجتماعی، اقتصادی در آید و به افراد بر انگیزته ای که مایلند به وضع شخصی، خانوادگی و اجتماعی خود سر و سامان دهند و در مسئولیتهای توسعه آگاهانه شرکت کنند، شکل داده شود و ارزشهای مطلوب و اخلاقیتهای سازنده رواج یابد. امکان ارتباطات امروزه مردم سراسر جهان را نسبت به وضع خود حساس و تاثیر پذیر کرده است. اکنون همه مردم آمادگی بیشتری برای تغییر پذیری دارند. افراد از طریق رسانه های همگانی از شیوه زندگی سایر ملل آگاه می شوند و می کوشند ارزشها و سنتهایی را که مانع ارتقاء سطح زندگی آنهاست کنار گذاشته و یا تغییر دهند. تجربه صاحب نظران و مدیران نشان داده است که دستیابی به توسعه بدون مشارکت فعال زنان و مردان امکان پذیر نیست. بررسیهایی که در زمینه مشارکت زنان و مردان انجام گرفته، نشان می دهد که عوامل اجتماعی و فرهنگی و انتظارات متفاوت جامعه از مرد و زن عامل و مانع مهمی بر سر راه مشارکت زنان است. باورهای توسعه در زنان را می توان از دو طریق افزایش داد: الف. حذف عواملی که مانع فعالیت زنان می شود. ب. افزایش توانایی و قابلیت آنان در زمینه های مثل تحصیلات. این دو زمینه در این تحقیق مورد توجه قرار گرفته و تلاش شده است که تا اندازه ای عوامل موثر و موانع شناخته شوند. با این دیدگاه این تحقیق در نظر دارد با انجام پژوهش، عوامل اجتماعی و تاثیر گذار بر باورهای توسعه در شهرستان آشتیان بین زنان و مردان تحصیل کرده در سال ۱۳۹۱ را با مراجعه به عناصر تحقیق از طریق مشاهده و مصاحبه و طراحی پرسشنامه و تجزیه و تحلیل اطلاعات بدست آمده، آزمون کرده و سر انجام پیشنهادهای لازم را با توجه به هدف تحقیق ارائه نمایند.

مروری بر مفاهیم نظری پژوهش

با عنایت به اینکه توسعه امر پیچیده و چند بعدی است و پارادیم های مختلفی در آن وجود دارد، بنابراین مفاهیم زیادی نیز در آن مطرح می شود که بر اساس پارادیم ها و دیدگاههای نظری مختلف برداشتهای مختلفی هم از آنها مستفاد می گردد. در ادامه برخی مفاهیم مربوط به این پژوهش را توضیح می دهیم.

- **توسعه:** واژه "توسعه" در اواخر دهه ۱۹۴۰ و اوایل دهه ۱۹۵۰، در حالی که کشورهای آسیایی، آفریقایی و آمریکای لاتین در اندیشه رهایی از گرداب فقر همه گیر بودند، پا به عرصه وجود نهاد. اصطلاح «توسعه» که به شکلی فراگیر پس از جنگ جهانی دوم مطرح شده است، به لحاظ لغوی به معنی "خروج از لفافه" است. "لفافه" از دیدگاه صاحب نظران نسل اول توسعه، به معنی خروج از جامعه سنتی و ارزشهای مربوط به آن است. فلچر مفهوم توسعه را یک مفهوم دارای ارزش و ایدئولوژیک سیاسی دانسته است و در این باره می نویسد: به هر حال توسعه می تواند به معنی بالفعل کردن پتانسیل های مطلق موجود باشد. به طور مثال رشد و بلوغ یک سلول گیاهی، یک انسان یا حیوان به این معنی و مفهوم در رابطه با انسان و موقعیت اجتماعی او مصداق بیشتری دارد. این مفهوم که روزه روز در حالت تحول و وسیع تر شدن از نظر مؤلفه های تشکیل دهنده می باشد، را می توان فرآیندی دانست، که متضمن بهبود مداوم در همه ی عرصه های زندگی انسانی اعم از مادی و معنوی و بهبود بنیانهای اقتصادی، اجتماعی و سیاسی می باشد؛ که انسان در اینفرایند به حیاتی با عزت نفس و اتکاء به خود همراه با گسترش دایره ای انتخاب در محدوده ی پذیرفته شده دست می یابد یا به عبارت توسعه را می توان مجموعه فعالیت ها برای هدایت جامعه در جهت ایجاد توسعه مطلوب زندگی بر نظام مورد پذیرش فراگردی که شرایط زندگی نامطلوب را به زندگی مطلوب تبدیل کند تعریف کرد. (ابوالقاسم و سجادی، ۱۳۸۴: ص ۳۷-۳۶)

- **شرایط لازم برای توسعه:** شرایط لازم برای توسعه عبارتند از: سیر صعودی گذار، تغییرات اساسی در ساختار کمی جامعه، بهبود وضعیت اقتصادی جامعه در معیشت عامه ای مردم، پیشرفت علم و تکنولوژی، استفاده از فن آوری مدرن روز در فعالیت ها تولیدی و صنعتی و ایجاد نهادهای مناسب برای جهت بخشیدن به فرایند توسعه به منظور نیازهای جامعه و همکاری همراه با آگاهی توده های مردم در فرآیند دراز مدت توسعه و تغییر اوضاع اقتصادی و تولیدی جامعه از مرحله اقتصاد معیشتی به اقتصاد تجاری و بین المللی. (صیامی، ۱۳۸۱: ص ۳۱-۳۰)
- **ابعاد توسعه:** توسعه پدیده ای چند بعدی است که ابعاد مختلف زندگی را اعم از جنبه های اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی در بر می گیرد. (منصوری، ۱۳۷۴: ص ۱۵۳-۱۵۲) توسعه اقتصادی: توسعه اقتصادی فرایندی است، که در طی آن، شالوده های اقتصادی و اجتماعی جامعه دگرگون می شود. رشد اقتصادی صرفاً بیان کننده افزایش تولید یا درآمد سرانه ملی در یک جامعه و بیشتر متکی به ارقام کمی است؛ اما توسعه اقتصادی، فرایند پیچیده تری است که به مفاهیمی چون تغییر و تحولات اقتصادی نزدیک تر است؛ تا مفهوم رشد اقتصادی. (صیامی، ۱۳۸۱: ص ۳۰)
- **توسعه اجتماعی:** این نوع توسعه با چگونگی و شیوه زندگی افراد یک جامعه پیوندی تنگاتنگ داشته و در ابعاد عینی، بیشتر ناظر بر بالا بردن سطح زندگی عمومی از طریق ایجاد شرایط مطلوب و بهینه در زمینه های فقرزدایی، تغذیه، بهداشت، مسکن، آموزش و چگونگی گذراندن اوقات فراغت می باشد. (صیامی، ۱۳۸۱: ص ۳۱)
- **توسعه سیاسی:** توسعه سیاسی فرایندی است که زمینه لازم را برای نهادی کردن تشکل و مشارکت سیاسی فراهم می کند و حاصل آن افزایش توانمندی یک نظام سیاسی است. (صیامی، ۱۳۸۰: ص ۲۲)
- **توسعه انسانی:** توسعه انسانی روندی است که طی آن امکانات بشر افزایش می یابد. این نوع توسعه که مردم را در محور فرایند توسعه قرار می دهد و نه صرف ازدیاد ثروت و درآمدرا، عناصری همچون برخورداری از حیثیت و منزلت شخصی و حقوق انسانی تضمین شده و فرصت داشتن برای دستیابی به نقش خلاق و سازنده را دربرمی گیرد. البته تأکید این نوع توسعه، بر روی شاخص طول عمر، سطح دانش و سطح معاش آبرومند می باشد. (از کیا، ۱۳۸۰: ص ۱۸).
- **توسعه فرهنگی:** این مفهوم از اوایل دهه ۱۹۸۰ از طرف یونسکو در مباحث توسعه مطرح شده و از مفاهیمی است که نسبت به سایر بخش های توسعه، چون توسعه اقتصادی، اجتماعی و سیاسی از ابعاد و بار ارزشی بیشتری برخوردار است و تأکید بیشتری بر نیازهای غیرمادی افراد جامعه دارد. آنچه در توسعه فرهنگی اهمیت دارد، باور کردن سرمایه انسانی است. مراد از سرمایه، علم و دانش، قابلیت ها، تجارب و نهایتاً نظم و انضباطی است، که ابزارها و دستگاه های فرهنگی در جامعه پدید می آورند. از این رو سرمایه ی انسانی را نباید فقط در کمیت دانش آموزان یا دانشگاهیان جستجو کرد؛ بلکه سرمایه انسانی به درجه توانایی علمی، فنی، حرفه ای و فکری یک کشور وابسته است. (از کیا، ۱۳۸۰: ص ۲۳).
- **توسعه ملی:** فرایند توسعه ی همه جانبه ای است، که ابعاد گوناگون توسعه اجتماعی، سیاسی، اقتصادی، فرهنگی، امنیتی (دفاعی) و ارتباطات متقابل آن ها را در بر می گیرد؛ به گونه ای که هر کدام از ابعاد این فرایند در ارتباط مستمر با ابعاد دیگر قرار داشته و در کنش و واکنش و تأثیر و تأثر متقابل، یکدیگر را کامل و یک پیکره واحدی به نام توسعه ملی را پدید می آورند. (نظریور، ۱۳۷۸: ص ۴۴)
- **توسعه پایدار:** توسعه پایدار، مفهومی است که اخیراً در ادبیات جامعه شناسی مطرح شده است. توسعه پایدار را به معنای عدم تحمیل آسیب های اقتصادی- اجتماعی و یا زیست محیطی به نسل های آینده دانست؛ هر چند آنچه از مفهوم توسعه پایدار مصطلح شده، صرفاً به عنصر حفاظت از محیط زیست توجه دارد. (دیرباز، ۱۳۸۰: ص ۴۳-۳۳)

● **توسعه برون‌زا و درون‌زا:** توسعه برون‌زا نوعی الگوی توسعه‌ای است، که منشأ و جهت‌گیری خارجی داشته و بر تقلید از کشورهای توسعه‌یافته غربی تأکید می‌ورزد، اما توسعه درون‌زا منشأ و جهت‌گیری داخلی داشته و منابع و شرایط داخلی مورد توجه قرار است و از تقلید و الگوبرداری محض از خارج اجتناب کرده و تلاش خود را برای تحقق توسعه‌ای همگون و متوازن در جامعه به کار می‌بندد. برخی همچون "پاول مارک هنری" معتقدند که توسعه نمی‌تواند کاملاً مستقل و درون‌زا باشد؛ که به نظر می‌رسد این نظریات در راستای وابسته کردن جوامع به غرب گام برمی‌دارند. (مارک هنری، ۱۳۷۸: ص ۷۷)

● **توسعه و ارزش‌های اجتماعی:** در مورد رابطه ارزش‌های موجود در یک جامعه با توسعه، دو دیدگاه فکری وجود دارد: در دیدگاه اول، برای حصول نوسازی لازم است ارزش‌های نو به مقیاس وسیع‌تری وجود داشته باشد. این انسان‌ها هستند که با ارزش‌های مناسب، نهادهای توسعه‌ای را ایجاد کرده و در نتیجه جامعه به سمت توسعه رهنمون خواهد شد (از کیا، ۱۳۸۴: ص ۲۳). در دیدگاه دوم، وقتی فرصت‌ها و انگیزه‌ها در غالب نهادهای مناسب شکل گرفت، ارزش‌های مناسب و مهم‌تر، از آن کردار متناسب پدید آمده و آن‌گاه توسعه محقق می‌شود. بنابراین نهادهای مناسب توسعه‌ای با ایجاد فرصت‌ها و انگیزه‌ها، سبب تحقق ارزش‌های مناسب در جامعه شده و جامعه توسعه می‌یابد. پس آنچه اول از همه لازم به نظر می‌رسد، ایجاد نهادهای توسعه‌ای است. (از کیا، ۱۳۸۴: ص ۲۳)

برخی صاحب‌نظران معتقدند، که نظر صحیح این است که هم ارزش‌های متناسب با توسعه بر نهادهای اجتماعی اثر گذاشته و مسیر توسعه را هموارتر می‌کنند و هم نهادها بر ارزش‌های مناسب مؤثرند و نمی‌توان ضرورتاً یکی را مقدم و دیگری را مؤخر دانست؛ هرچند شواهد نشان می‌دهند، مادامی که هیچ تحولی در تفکر و اندیشه‌ی جامعه حاصل نشود، انتظار تحولات اساسی تا حدودی دور از واقع است. (نظرپور، محمدنقی، ۱۳۸۷: ص ۷۰ تا ۷۴).

● **باور:** در زبان فارسی به باور، عقیده، ایمان و اعتقاد ترجمه شده است. از لحاظ لغوی پذیرش عاطفی یک اصل یا یک مذهب مانند حقیقت است. باورها، ایده‌ها و ارزش‌هایی است که در ذهن افراد شکل می‌گیرد و انگیزه پیشرفت را در ذهن افراد تقویت می‌کند (آریانپور، ۱۳۸۵: ص ۲۰۱). انسان بر اساس باورها و اعتقاداتش می‌اندیشد و رفتار می‌کند. باورها می‌توانند اندیشه و عمل انسان را شکل داده و به آن جهت دهند و فرد به درستی و حقایق آنها اعتقاد دارد. (پارسا، ۱۳۸۳: ص ۳۱۲) اما آنچه مهم به نظر می‌رسد این است که کدام دسته از باورها و نگرش‌ها هستند که می‌توانند نقشی مثبت در زندگی انسان ایفا کرده، باعث افزایش کیفیت زندگی شوند. آیاتامی باورها توان به دوش کشیدن چنین رسالتی را دارند؟ آیا همه باورهای انسان سبب بهتر شدن زندگی می‌شود؟

انواع باورها

در ذهن ما انسان‌ها باورهای بسیار زیادی وجود دارد. به جرات می‌توان گفت درباره هر چیزی که با آن آشنایی داریم، باوری هم به آن داریم. برای مثال ممکن است اصلاً اهل فوتبال نباشید ولی حتماً در مورد آن باور یا اعتقادی دارید. آنچه برای ما اهمیت دارد باورهایمان درباره خودمان است که تعیین‌کننده حالات ذاتی و تصمیم‌گیری‌های ما هستند. البته همه این باورها ناکارآمد نیستند. مثلاً اعتقاد به این که «من هم حق اشتباه دارم» خیلی از مواقع می‌تواند به بهداشت روانی ما کمک زیادی کند. قصد داریم به تدریج این باورهای ناکارآمد را به شما معرفی کنیم و برای تغییر آن‌ها، تا جای ممکن راه حل‌های کاربردی ارائه کنیم. باور کمال‌گرایی یا بی‌نقص بودن برخی افراد معتقدند که نباید کاری انجام داد یا باید آن را به بهترین نحو و شکل ممکن انجام داد. این نوع تفکر، به تفکر دو قطبی یا تفکر همه یا هیچ معروف است چرا که فرد کوچک‌ترین خطا یا اشتباه در کار خویش را نمی‌تواند بپذیرد. به عبارتی کار را شروع می‌کند ولی چنان‌چه در انجام آن اشتباهی کند دیگر آن را ادامه نخواهد داد یا اگر احتمال بدهد در آن موفق نمی‌شود، حتی به سمت آن هم نمی‌رود.

جنبه خوب قضیه آن است که چون این باورهای ناکارآمد آموزش داده شده اند پس می توان با یادگیری باورهای مؤثرتر و کارآمدتر و جایگزینی آن ها با این باورها، مانع فعال شدنشان شد. البته چون سال های زیادی است که این باورها در ذهن حاکم بوده اند، تغییر آن ها سخت و زمانبر است، ولی رهایی و انرژی باورهای مؤثر به قدری خوشایند است که فرد خیلی زود تمایل به بهره گیری آن را پیدا می کند. بعد از این که فهمیدید چنین باوری دارید و احساس کردید باید آن را تغییر بدهید در همه انسان ها این نیازها وجود دارد یعنی جهان شمول است، اگرچه ممکن است شدت و ضعف آن، در افراد متفاوت باشد.

باورها چگونه شکل می گیرند؟

باورها حالتی دو قطبی دارند و تجربه های افراد را به دو دسته مثبت و منفی تقسیم می کنند. شما خیلی سریع می توانید در ذهن خود حدس بزنید که یک رویداد آزاردهنده یا خوشایند، دردناک یا لذت بخش، خوب یا بد است. این که می توانید با آن رویداد مقابله کنید یا خیر؟ قهر کردن دوست تان می تواند برای شما یک تهدید محسوب شود و شما را عصبانی کند، یا فرصتی برای تجدید رفتار و دلجویی از او فراهم کند. همان طور که رشد می کنید، فهرست های ذهنی از این وقایع تهیه می کنید، یعنی تجربیاتی جدید به هر دو سوی مثبت و منفی می افزایید این ها در حقیقت الگوهایی هستند که تجربه های بعدی را با آن ها مقایسه می کنید. برای مثال اگر پدرتان همیشه شما را برای کند یاد گرفتن سرزنش می کرد، الان هم اگر در یادگیری موضوعی کند باشید، انتظار سرزنش دارید یا خودتان را سرزنش می کنید. این قبیل تجربه ها می تواند در شکل گیری باورهایی مثل این که «اگر اشتباه کنم، حسابی افتضاح می شود».

خصوصیات باورهای منطقی و باورهای غیر منطقی

افکار و باورهای غیرمنطقی با واقعیات موجود هماهنگ و هم جهت نیستند. باورهای غیرمنطقی توسط شواهد عینی تایید نمی شوند و فرد در صدد آزمایش آنها نیست. باورهای غیرمنطقی به شکل اطلاعات و یا به شکل تصمیم و تصمیم گیری نادرست است. باورهای غیرمنطقی با اجبار و الزام و وظیفه است، خشک و انعطاف ناپذیر هستند. باورهای غیرمنطقی باعث حالت های آشفته و ناراحت کننده در فرد می شود و در نهایت منجر به اضطراب، افسردگی و احساس گناه می شود.

جنسیت، توسعه و جامعه مدنی

مفهوم جنسیت با این استراتژی مطرح شده که نشان دهد جایگاه نابرابر زنان در جهان امروز به دلیل خصوصیات بیولوژیکی آنان نبوده است. جنسیت نتیجه ی قواعد، سنتها و روابط اجتماعی در جوامع و فرهنگ ها است که همگی تعیین کننده ی رفتار زنانه و مردانه و سهم زنان و مردان از قدرت می باشد. هم اکنون اهمیت و نیاز به نهادینه سازی استراتژیهای ترویج کننده ی برابری جنسیتی از مشروعیت بیشتری برخوردار گشته اند. در این شرایط، ایجاد شبکه های همکاری و ائتلاف میان زنان و سازمانهای آنان حائز اهمیت می باشد (خانی، ۱۳۸۵: ص ۲۸).

زن و فمینیسم

جامعه انسانی از دو جنس زن و مرد تشکیل شده است. زنان نیمی از جمعیت انسانی جامعه را تشکیل می دهند. اگر نقش و جایگاه انسانی را بعنوان اساس و محور توسعه پذیرفته باشیم، منطقاً باید نقش و جایگاه زن را نیز بعنوان نیمی از جمعیت انسانی جوامع در توسعه پذیرا باشیم. زنان تا دیروز موجوداتی فراموش شده بودند و به مشارکت آنها در امور و فعالیتهای اجتماعی توجهی نمی شد و فعالیت آنان را محدود به وظایف خانه داری، همسر داری و بچه داری کرده بودند و زنان نیز بعنوان یک باور این مسأله را پذیرفته بودند. اما امروزه یکی از مباحث توسعه نفی نابرابری جنسی است. نفی نابرابری های قومی و طبقاتی است. نفی تبعیض میان زن و مرد است. امروزه جنس زن به میدان آمده است و جایگاه زن در مبحث توسعه بعنوان بحثی اساسی مطرح گردیده است. بحث آموزش زنان و دختران بعنوان مادرانی که اولین عاملین انتقال ارزشها، هنجارها، فرهنگ، آداب و رسوم و سنتها مطرح می شود، از اهمیت فراوانی برخوردار شده است. براساس تحقیقات علمی مشخص شده است که زنان آگاه و اندیشمند، فرزندان

آگاه به بار می آورند و آگاهی نیز اساس توسعه است (سیف.الهی، ۱۳۸۱:ص ۴۲). نهضت‌های فمینیستی در دنیا که در جهت نفی نابرابری زن و مرد قدم بر می دارند امروزه از جایگاهی خاص برخوردار شده اند. این جنبش‌ها از اواخر قرن ۱۹ و اوایل قرن ۲۰ به هدف کسب حقوق مساوی برای زنان به ویژه حق رای، فعالیت خود را شروع کرده اند، آنان پنج نگرش و گرایش مهم از فمینیسم را مورد ارزیابی و تحلیل قرار داده‌اند (آبوت و والاس، ۱۳۸۵:ص ۲۸۶-۲۸۴). منابع توسعه به سه دسته دارایی‌های اجتماعی، طبیعی و انسانی تقسیم می شوند. دارایی‌های انسانی به طور مستقیم و غیر مستقیم در بهبود دارایی‌های اجتماعی و دارایی‌های طبیعی دخیل است. از این رو، دارایی انسانی مهم ترین منبع توسعه به شمار می آید و تنها در صورت به کارگیری و بازدهی، تبدیل به سرمایه می شود. از سوی دیگر، امروزه پیداست که عمده تفاوت بین کشورهای توسعه یافته، در میزان سرمایه‌های انسانی است. حال پرسش آن است که توزیع امکانات برای تلفیق این دارایی‌ها باید چگونه باشد؟ از آنجا که نیمی از دارایی‌های انسانی جامعه نزد زنان است برنامه ریزان برای دستیابی بیشتر به امکانات توسعه، لازم است امکانات را به گونه ای فراهم سازند که این دارایی ۵۰ درصدی، فعال و به سرمایه‌های انسانی جامعه افزوده شود، چه، تنها در این حالت منافع جامعه از جنبه‌های گوناگون تأمین می شود (فصلنامه پژوهشی ریحانه، ۱۳۸۲:ص ۲۱۰). علت دیگر بهره مندی از زنان در توسعه، تأثیر مستقیم آنها بر شاخص‌های توسعه است. به عنوان مثال، زنان در شاخص‌های مربوط به جمعیت، بهداشت و مانند آن نقش کلیدی ایفا می کنند و به طور اصولی دستیابی به اهداف این شاخص‌های بدون اهمیت و اولویت دادن به زنان واریه راهکارهای جنسیتی غیر ممکن است.

زنان علاوه بر تأثیر مستقیمی که بر شاخص‌های توسعه دارند، مجموعه متنوعی از تأثیرهای غیر مستقیم نیز بر افزایش یا کاهش عددی شاخص‌ها و در نتیجه دستیابی یا عدم دستیابی به اهداف توسعه را دارا هستند (فصلنامه پژوهشی ریحانه، ۱۳۸۲:ص ۲۱۱).

امروزه مسئله زنان نه صرفاً بعنوان مسئله‌ی جهانی بلکه بعنوان درگیرهای بین سنت و مدرنیته در داخل ایران نیز بدل شده است لذا برخورد سنت با مدرنیته طی چند دهه‌ی اخیر در برجسته کردن مسأله هویت فردی و اجتماعی زنان و دختران و مشارکت سیاسی و اجتماعی آنها و ایفای نقش‌های اجتماعی مدرن و غیر سنتی بیشتر نمایان شده است. در این راستا آنتونی گیدنز معتقد است خانواده و نقش‌های درون آن دستخوش دگرگونی اساسی است که این دگرگونی‌ها در ابعاد هویت اجتماعی و فردی کاملاً هویداست. گیدنز معتقد است یک نسل پیش پیوند میان زن و مرد مخصوصاً در ازدواج سنتی عمدتاً براساس نقش‌های ثابت با حقوق ثابت بود. یک زن می دانست که چه سرنوشتی در انتظارش است، یک زندگی خانوادگی که اساساً با بزرگ کردن فرزندان پیوند خورده بود، در طول حدود یک نسل همه‌ی این‌ها تغییر کرده است و نقش زن آن چنان چه در گذشته ثابت و مشخص بود، ثابت نیست، دیگر زن بودن از نظر وظایف و هویت‌هایی که ایجاب می کرد معنای روشن و مشخص ندارد. مهمترین اتفاقی که در حال وقوع است این است که دیگر زنان بر اساس آن چه فرهنگ یا سرنوشت محتوم به آنها دیکته می کند و یا در چارچوب سرنوشتی که به واسطه‌ی آن نقش‌هایشان از پیش تعیین شده است زندگی نمی کنند، آنان هویتشان را بیشتر توسط خودشان و به واسطه‌ی نقش‌های اجتماعی که ایفا می کنند، می سازند. به بیان غنی تر شناختشان از خود و هویت اجتماعی شان به صورت پروژه ای باز اندیشانه و بازتابی در آمده است. باید مداوم به این فکر کنیم که چه هستیم، چگونه به نظر می آییم، چه شکلی هستیم و چگونه می خواهیم باشیم. بنابراین «در جامعه ای که از گذشته مرخصی می گیرد. روش‌هایی سنتی را کنار می نهد و درها را به سوی آینده ای مساله‌زا و ابهام آلود می گشاید، زن بودن کار پر مخاطره ای است و ساختن و پرداختن نوعی هویت شخصی و اجتماعی امری خطیر است» (گیدنز، ۱۳۷۸:ص).

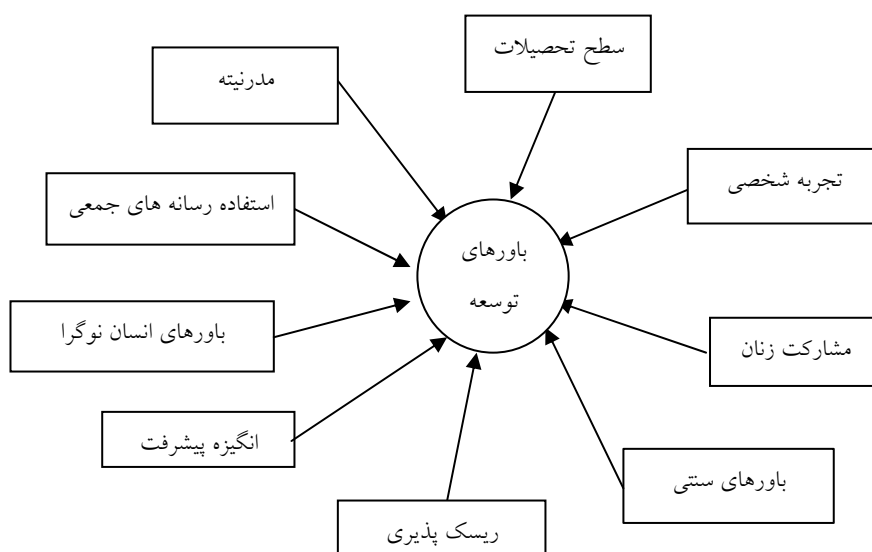
چارچوب نظری تحقیق

در چارچوب نظری این تحقیق تعداد قابل توجهی از نظریاتی که به باورها و رویکردهای مربوط به توسعه پرداخته اند مورد بررسی و استفاده قرار گرفته است. این نظریات نشان می دهند که باورهای مربوط به توسعه چه از منظر بازدارندگی و چه از منظر قوام بخشی می توانند در مسیر توسعه یک کشور موثر باشند. ما سعی کردیم بطور اختصار عناصر مهم این نظریه‌ها را در جدول ذیل به

نمایش بگذاریم. آنگاه در ادامه متغیرها و مولفه های مهم این نظریات را که در شکل گیری عناصر تحلیلی این پژوهش موثرند را در قالب یک مدل ارائه نماییم.

جدول (۱): چارچوب نظری تحقیق

ردیف	صاحب نظران	نظریه	مولفه های مرد بحث مفروضات و نظریات	متغیرهای اصلی مفاهیم	فرضیه
۱	مک کله لند	انگیزه پیشرفت	انگیزه پیشرفت عاملی است که در ذهن انسانها تغییر ایجاد میکند و توسعه را ناشی از یک ویروس ذهنی می داند.	انگیزه پیشرفت	-به نظر می رسد بین انگیزه و پیشرفت و توسعه رابطه معنی داری وجود دارد
۲	لرنر	نوساز برابر با توسعه رسانهای گروهی	رسانه های گروهی موجب تکامل فردی و روحی انسان و افزایش تحرک روانی ، که باعث توسعه می شود.	سواد تحرک فردی مشارکت	به نظر می رسد بین رسانه گروهی جدید و مشارکت اجتماعی و فردی رابطه معنی داری وجود دارد. به نظر میرسد بین سطح تحصیلات و ارتباط جمعی یک رابطه دو سویه وجود دارد
۳	اینکلس	انسان نوگرا	خصوصیات انسان نو که دارای دو جنبه داخلی مربوط به محیط و باورها و ارزشها و جنبه فارسی تعلیم و تربیت صنعتی و سیاسی شدن را در بر می گیرد.	تحصیلات باورها ارزشها	به نظرمی رسد بین ارزشهای انسان نو و تحصیلات با مدرنیته شدن رابطه معنی داری وجود دارد
۴	پارسنز	متغیرهای الگوی	متغیرهای الگوی امکان مقایسه روبرو را فراهم می آورد که باید به قدر کافی عام باشند که بتوان امکان مقایسه روابط را در فرهنگ های متفاوت فراهم آورند	کنش اجتماعی	به نظر می رسد بین کنش افراد و موقعیت فردی رابطه معنی داری وجود دارد
۵	گیدنز	مشارکت زنان، فمینیسم	خانواده و نقش های درون آن دستخوش دگرگونی اساسی است که این دگرگونی ها در ابعاد هویت اجتماعی و فردی کاملاً هویداست	مشارکت زنان جوامع سنتی و مدرنیته	به نظر می رسد بین مشارکت زنان در جوامع مدرنیته و سنتی تضاد وجود دارد
۶	راجرز	متغیرهای فردی مربوط به نظام های شخصیتی افراد، نظریه نشر نوآوری تاکید بر تاثیرات ابزارهای ارتباطی دارد	احساس خویشتن ذاتی به ما اجازه می دهد که موجودیت انسانی خود را بشناسیم، تجربه شخصی ارتباطات بعنوان ابزاری برای شناخت ارزشها و انگیزه های فردی و درونی و اجتماعی افراد تاثیر گذار می باشد. اطلاعات حاصل از دیگران و استنتاج	تحصیلات، سطح زندگی، میزان درآمد، دولتی بودن، شغل، سرنوشت، تجربه شخصی	به نظر می رسد بین تجربه شخصی افراد و شناخت ارزشها رابطه معنی داری وجود دارد -به نظر می رسد بین ارتباطات و جامعه سنتی رابطه معنی داری وجود دارد

شکل (۱): چارچوب تحلیلی تحقیق

فرضیه ها

تحقیق حاضر از نوع تحقیق توصیفی- پیمایشی میباشد.

- ۱- بین انگیزه پیشرفت و باورهای توسعه ای شهروندان رابطه معنی داری وجود دارد.
- ۲- بین استفاده از رسانه گروهی جدید و باورهای توسعه ای شهروندان رابطه معنی داری وجود دارد.
- ۳- بین سطح تحصیلات و باورهای توسعه ای شهروندان رابطه معنی داری وجود دارد.
- ۴- بین میزان ریسک پذیری و باورهای توسعه ای شهروندان رابطه معنی داری وجود دارد.
- ۵- بین مشارکت زنان و باورهای توسعه ای شهروندان رابطه معنی داری وجود دارد.
- ۶- بین مدرنیته و باورهای توسعه ای شهروندان رابطه معنی داری وجود دارد.
- ۷- بین توجه به سنتها و باورهای توسعه ای شهروندان رابطه معنی داری وجود دارد.
- ۸- بین اتکا به تجربه شخصی افراد و باورهای توسعه ای آنان رابطه معنی داری وجود دارد.

روش شناسی

تحقیق حاضر بصورت میدانی و پیمایشی انجام شده است. این تحقیق از نوع تجربه مستقیم است از این رو جهت جمع آوری داده های تحقیق از ابزار پرسشنامه استفاده شده است. البته برای تدوین مبانی نظری و ادبیات تحقیق از روش مطالعه اسنادی و کتابخانه ای استفاده شده است. در این تحقیق بر اساس فرمول تعیین حجم کوکران ۳۶۵ نفر به عنوان نمونه در نظر گرفته شد که بر اساس نمونه گیری تصادفی ساده انتخاب و پرسشنامه در اختیار آنها قرار گرفت. سنجش روایی ابزار این تحقیق با روش روایی محتوایی انجام گرفت. به منظور بررسی اعتبار محتوای ابزار تحقیق، پرسشنامه در اختیار ۱۵ نفر از استادان و خبرگان آشنا به موضوع قرار داده شد و پس از اخذ نظرهای ایشان، موارد اصطلاحی در پرسشنامه اعمال شد. برای سنجش پایایی پرسشنامه آلفای کرونباخ محاسبه شد. ضریب آلفا برای همه ابعاد و کل پرسشنامه در سطح مطلوب قرار دارد.

یافته ها

متغیرهای جمعیت شناختی (جنسیت، سن، وضعیت تاهل، وضعیت اشتغال، سطح سواد و درآمد ماهیانه) می باشد که به اختصار در جدول شماره ۲ ارائه گردیده است.

جدول (۲): فراوانی و درصد داده های جمعیت شناختی تحقیق

نوع متغیر	مورد	فراوانی	درصد
جنسیت	مرد	۱۸۲	۵۰
	زن	۱۸۲	۵۰
	جمع کل	۳۶۴	۱۰۰
نوع متغیر	مورد	فراوانی	درصد
سن	۲۵-۲۰	۸۹	۲۴/۵
	۳۵-۲۶	۱۶۴	۴۵/۱
	۴۵-۳۶	۷۷	۲۱/۲
	۵۵-۴۶	۱۸	۴/۹
	۵۵ به بالا	۱۶	۴/۴
	جمع کل	۳۶۴	۱۰۰
نوع متغیر	مورد	فراوانی	درصد
وضعیت تاهل	مجرد	۱۷۱	۴۷
	متاهل	۳۱۹	۵۳
	جمع کل	۳۶۴	۱۰۰
نوع متغیر	مورد	فراوانی	درصد
وضعیت اشتغال	شاغل	۲۴۳	۶۶/۸
	بیکار	۶۷	۱۸/۴
	کارمند	۴۰	۱۱
	بازنشسته	۱۴	۳/۸
	جمع کل	۳۶۴	۱۰۰
نوع متغیر	مورد	فراوانی	درصد
سطح سواد	فوق دیپلم	۱۳۷	۳۷/۶
	لیسانس	۱۶۰	۴۴
	فوق لیسانس	۵۲	۱۴/۳
	دکتر	۱۵	۴/۱
	جمع کل	۳۶۴	۱۰۰
نوع متغیر	مورد	فراوانی	درصد
درآمد ماهیانه	کمتر از ۲۵۰۰۰۰ تومان	۲۲	۶
	۲۵۰۰۰۰-۵۰۰۰۰۰	۴۹	۱۳/۵
	۵۰۰۰۰۰-۷۵۰۰۰۰	۵۷	۱۵/۷
	۷۵۰۰۰۰-۱۰۰۰۰۰۰	۸۲	۲۲/۵
	۱۰۰۰۰۰۰ به بالا	۴۸	۱۳/۲
	بدون درآمد	۱۰۶	۲۹/۱
	جمع کل	۳۶۴	۱۰۰

اعتقاد و استفاده از راههای علمی برای حل مشکلات امروزی

با توجه به جدول شماره ۳ به لحاظ استفاده از راه و رسم سنتی برای حل مسائل امروزی، از جمع ۳۶۴ پاسخگو، کمترین پاسخگویان با ۲۷ نفر (۷/۴ درصد) خیلی زیاد و بیشترین پاسخگویان با ۱۵۰ نفر (۴۱/۲ درصد) تا حدودی ۸۰ نفر (۲۲ درصد) کم و ۵۴ نفر (۱۴/۸ درصد) خیلی کم و ۵۳ نفر (۱۴/۶ درصد) زیاد پاسخ داده اند.

جدول (۳): توزیع فراوانی استفاده از راه های علمی برای حل مشکلات امروزی

درصد تجمعی	درصد معتبر	درصد	فراوانی	
۷/۴	۷/۴	۷/۴	۲۷	خیلی زیاد
۲۲	۱۴/۶	۱۴/۶	۵۳	زیاد
۶۳/۲	۴۱/۲	۴۱/۲	۱۵۰	تا حدودی
۸۵/۲	۲۲	۲۲	۸۰	کم
۱۰۰	۱۴/۸	۱۴/۸	۵۴	خیلی کم
	۱۰۰	۱۰۰	۳۶۴	جمع

حضور باورها و سنت های گذشتگان در زندگی امروزه پاسخگویان

با توجه به جداول فراوانی، به لحاظ استفاده از باورهای سنتی گذشتگان، از جمع ۳۶۴ پاسخگو، کمترین پاسخگویان با ۴۶ نفر (۱۲/۶ درصد) خیلی کم و بیشترین پاسخگویان با ۱۱۶ نفر (۳۱/۹ درصد) تا حدودی ۸۳ نفر (۲۲/۸ درصد) زیاد و ۸۱ نفر (۲۲/۳ درصد) کم و ۴۶ نفر (۱۲/۶ درصد) خیلی کم پاسخ داده اند.

جدول (۴): توزیع فراوانی حضور باورها و سنت های گذشتگان در زندگی امروزه

درصد تجمعی	درصد معتبر	درصد	فراوانی	
۱۰/۴	۱۰/۴	۱۰/۴	۳۸	خیلی زیاد
۳۳/۲	۲۲/۸	۲۲/۸	۸۳	زیاد
۶۵/۱	۳۱/۹	۳۱/۹	۱۱۶	تا حدودی
۸۷/۴	۲۲/۳	۲۲/۳	۸۱	کم
۱۰۰	۱۲/۶	۱۲/۶	۴۶	خیلی کم
	۱۰۰	۱۰۰	۳۶۴	جمع

موافقت با شکل زندگی مدرن

با توجه به جدول، به لحاظ موافق زندگی مدرن بودن، از جمع ۳۶۴ پاسخگو، کمترین پاسخگویان با ۳ نفر (۸ درصد) خیلی کم و بیشترین پاسخگویان با ۱۳۲ نفر (۳۶/۳ درصد) زیاد و ۱۰۹ نفر (۲۹/۹ درصد) تا حدودی و ۹۸ نفر (۲۶/۹ درصد) خیلی زیاد و ۲۲ نفر (۶/۰ درصد) کم پاسخ داده اند.

جدول (۵): توزیع فراوانی میزان موافقت با زندگی به شکل جدید و مدرن

درصد تجمعی	درصد معتبر	درصد	فراوانی	
۲۶/۹	۲۶/۹	۲۶/۹	۹۸	خیلی زیاد
۶۳/۲	۳۶/۳	۳۶/۳	۱۳۲	زیاد
۹۳/۱	۲۹/۹	۲۹/۹	۱۰۹	تا حدودی
۹۹/۲	۶	۶	۲۲	کم
۱۰۰	۰/۸	۰/۸	۳	خیلی کم
	۱۰۰	۱۰۰	۳۶۴	جمع

بیروح شدن زندگی امروزی به خاطر اهمیت به پیشرفت مادی

با توجه به جدول به لحاظ بیروح شدن زندگی امروزی، از جمع ۳۶۴ پاسخگو، کمترین پاسخگویان با ۲۱ نفر (۵.۸ درصد) کم و بیشترین پاسخگویان با ۱۳۸ نفر (۳۷.۹ درصد) تا حدودی و ۹۹ نفر (۲۷.۲ درصد) زیاد و ۷۹ نفر (۲۱.۷ درصد) خیلی زیاد و ۲۷ نفر (۷.۴ درصد) خیلی کم پاسخ داده اند.

جدول (۶): توزیع فراوانی اعتقاد به بیروح شدن زندگی امروزی

تجمعی درصد	معتبر درصد	درصد	فراوانی	
۲۱/۷	۲۱/۷	۲۱/۷	۷۹	خیلی زیاد
۴۸/۹	۲۷/۲	۲۷/۲	۹۹	زیاد
۸۶/۸	۳۷/۹	۳۷/۹	۱۳۸	تا حدودی
۹۲/۶	۵/۸	۵/۸	۲۱	کم
۱۰۰	۷/۴	۷/۴	۲۷	خیلی کم
	۱۰۰	۱۰۰	۳۶۴	جمع

آگاهی از حقوق شهروندی موثر در تقویت باورهای توسعه

با توجه به جدول، به لحاظ آگاهی از حقوق شهروندی، از جمع ۳۶۴ پاسخگو، کمترین پاسخگویان با ۹ نفر (۲.۵ درصد) خیلی کم و بیشترین پاسخگویان با ۱۴۸ نفر (۴۰.۷ درصد) زیاد و ۱۱۸ نفر (۳۲.۴ درصد) تا حدودی و ۶۱ نفر (۱۶.۸ درصد) خیلی زیاد و ۲۸ نفر (۷.۷ درصد) کم پاسخ داده اند.

جدول (۷): توزیع فراوانی آگاهی از حقوق شهروندی موثر در تقویت باورهای توسعه

تجمعی درصد	معتبر درصد	درصد	فراوانی	
۱۶/۸	۱۶/۸	۱۶/۸	۶۱	خیلی زیاد
۵۷/۴	۴۰/۷	۴۰/۷	۱۴۸	زیاد
۸۹/۸	۳۲/۴	۳۲/۴	۱۱۸	تا حدودی
۹۷/۵	۷/۷	۷/۷	۲۸	کم
۱۰۰	۲/۵	۲/۵	۹	خیلی کم
	۱۰۰	۱۰۰	۳۶۴	جمع

نگاه به تغییرات به عنوان امر مثبت در زندگی

با توجه به جدول به لحاظ دانستن تغییرات به عنوان امر مثبت، از جمع ۳۶۴ پاسخگو، کمترین پاسخگویان با ۲۵ نفر (۷.۰ درصد) خیلی کم و بیشترین پاسخگویان با ۱۷۱ نفر (۴۷.۰ درصد) تا حدودی و ۸۳ نفر (۲۲.۸ درصد) زیاد و ۵۸ نفر (۱۵.۹ درصد) کم و ۲۷ نفر (۷.۴ درصد) خیلی زیاد پاسخ داده اند.

جدول (۸): توزیع فراوانی رخ دادن تغییرات در زندگی به عنوان امر مثبت

تجمعی درصد	معتبر درصد	درصد	فراوانی	
۲۷	۲۷	۲۷	۷۲	خیلی زیاد
۲۹/۹	۲۲/۸	۲۲/۸	۸۳	زیاد
۷۶/۹	۴۷	۴۷	۱۷۱	تا حدودی
۹۲/۹	۱۵/۹	۱۵/۹	۵۸	کم
۱۰۰	۰/۷	۰/۷	۵۲	خیلی کم
	۱۰۰	۱۰۰	۳۶۴	جمع

همگام بودن جامعه با رشد و توسعه

با توجه به جدول فراوانی، به لحاظ همگام بودن جامعه با رشد و توسعه، از جمع ۳۶۴ پاسخگو، کمترین پاسخگویان با ۲۰ نفر (۵.۵درصد) خیلی زیاد و بیشترین پاسخگویان با ۱۳۶ نفر (۳۷.۴ درصد) تا حدودی و ۹۱ نفر (۲۵.۰درصد) کم و ۷۸ نفر (۲۱.۴درصد) زیاد و ۳۹ نفر (۱۰.۷درصد) خیلی کم پاسخ داده اند.

جدول (۸): توزیع فراوانی همگام بودن جامعه با رشد و توسعه

فراوانی	درصد	معتبر درصد	تجمعی درصد	
۲۰	۵/۵	۵/۵	۵/۵	خیلی زیاد
۷۸	۲۱/۴	۲۱/۴	۲۶/۹	زیاد
۱۳۶	۳۷/۴	۳۷/۴	۶۴/۳	تا حدودی
۹۱	۲۵	۲۵	۸۹/۳	کم
۳۹	۱۰/۷	۱۰/۷	۱۰۰	خیلی کم
۳۶۴	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	جمع

پذیرا بودن جامعه به سبک زندگی نو و مدرن

با توجه به جدول به لحاظ پذیرا بودن جامعه با سبک زندگی مدرن، از جمع ۳۶۴ پاسخگو، کمترین پاسخگویان با ۳۳ نفر (۹.۱ درصد) خیلی کم و بیشترین پاسخگویان با ۱۵۵ نفر (۴۲.۶ درصد) تا حدودی و ۷۴ نفر (۲۰.۳درصد) زیاد و ۶۴ نفر (۱۷.۶درصد) کم و ۳۸ نفر (۱۰.۴درصد) خیلی زیاد پاسخ داده اند.

جدول (۹): توزیع فراوانی پذیرا بودن جامعه به سبک زندگی نو و مدرن

فراوانی	درصد	معتبر درصد	تجمعی درصد	
۳۸	۱۰/۴	۱۰/۴	۱۰/۴	خیلی زیاد
۷۴	۲۰/۳	۲۰/۳	۳۰/۷	زیاد
۱۵۵	۴۲/۶	۴۲/۶	۷۳/۳	تا حدودی
۶۴	۱۷/۶	۱۷/۶	۹۰/۹	کم
۳۳	۹/۱	۹/۱	۱۰۰	خیلی کم
۳۶۴	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	جمع

معتقد بودن به توسعه شهری به عنوان اساس توسعه

با توجه به جدول به لحاظ معتقد به توسعه شهر بودن، از جمع ۳۶۴ پاسخگو، کمترین پاسخگویان با ۲۷ نفر (۷.۴درصد) کم و بیشترین پاسخگویان با ۱۲۵ نفر (۳۴.۳ درصد) خیلی زیاد و ۹۳ نفر (۲۵.۵درصد) زیاد و ۹۰ نفر (۲۴.۷درصد) تا حدودی و ۲۹ نفر (۸.۰درصد) خیلی کم پاسخ داده اند.

جدول (۱۰): معتقد بودن به توسعه شهر

فراوانی	درصد	معتبر درصد	تجمعی درصد	
۱۲۵	۳۴/۳	۳۴/۳	۳۴/۳	خیلی زیاد
۹۳	۲۵/۵	۲۵/۵	۵۹/۹	زیاد
۹۰	۲۴/۷	۲۴/۷	۸۴/۶	تا حدودی
۲۷	۷/۴	۷/۴	۹۲	کم
۲۹	۸	۸	۱۰۰	خیلی کم
۳۶۴	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	جمع

میزان مشارکت پاسخگو در توسعه

توجه به جدول به لحاظ میزان مشارکت پاسخگو در توسعه، از جمع ۳۶۴ پاسخگو، کمترین پاسخگویان با ۱۳ نفر (۳.۶ درصد) خیلی کم و بیشترین پاسخگویان با ۱۳۵ نفر (۳۷.۱ درصد) زیاد و ۱۱۹ نفر (۳۲.۷ درصد) تا حدودی و ۵۳ نفر (۱۴.۶ درصد) کم و ۴۴ نفر (۱۲.۱ درصد) خیلی زیاد پاسخ داده اند.

جدول (۱۱): میزان مشارکت پاسخگو در توسعه

تجمعی درصد	معتبر درصد	درصد	فراوانی	
۱۲/۱	۱۲/۱	۱۲/۱	۴۴	خیلی زیاد
۴۹/۲	۳۷/۱	۳۷/۱	۱۳۵	زیاد
۸۱/۹	۳۲/۷	۳۲/۷	۱۱۹	تا حدودی
۹۶/۴	۱۴/۶	۱۴/۶	۵۳	کم
۱۰۰	۳/۶	۳/۶	۱۳	خیلی کم
	۱۰۰	۱۰۰	۳۶۴	جمع

مشارکت پاسخگو در توسعه پایدار

با توجه به جدول به لحاظ میزان مشارکت پاسخگو در توسعه، پایدار شهر، از جمع ۳۶۴ پاسخگو، کمترین پاسخگویان با ۲ نفر (۰.۵ درصد) خیلی کم و بیشترین پاسخگویان با ۱۲۳ نفر (۳۳.۸ درصد) زیاد و ۱۲۰ نفر (۳۳.۰ درصد) خیلی زیاد و ۱۰۷ نفر (۲۹.۴ درصد) تا حدودی و ۱۲ نفر (۳.۳ درصد) کم پاسخ داده اند.

جدول (۱۲): توزیع فراوانی مشارکت پاسخگو در توسعه پایدار

تجمعی درصد	معتبر درصد	درصد	فراوانی	
۳۳	۳۳	۳۳	۱۲۰	خیلی زیاد
۶۶/۸	۳۳/۸	۳۳/۸	۱۲۳	زیاد
۹۶/۲	۲۹/۴	۲۹/۴	۱۰۷	تا حدودی
۹۹/۵	۳/۳	۳/۳	۱۲	کم
۱۰۰	۰/۵	۰/۵	۲	خیلی کم
	۱۰۰	۱۰۰	۳۶۴	جمع

تاثیر نقش دولت در امر توسعه

با توجه به جدول، به لحاظ نقش دولت در توسعه شهر، از جمع ۳۶۴ پاسخگو، کمترین پاسخگویان با ۳ نفر (۰.۸ درصد) خیلی کم و بیشترین پاسخگویان با ۱۴۱ نفر (۳۸.۷ درصد) خیلی زیاد و ۱۲۳ نفر (۳۳.۸ درصد) خیلی کم و ۷۴ نفر (۲۰.۳ درصد) تا حدودی و ۲۳ نفر (۶.۳ درصد) کم پاسخ داده اند.

جدول (۱۳): توزیع فراوانی تاثیر نقش دولت در امر توسعه

تجمعی درصد	معتبر درصد	درصد	فراوانی	
۳۸/۷	۳۸/۷	۳۸/۷	۱۴۱	خیلی زیاد
۷۲/۵	۳۳/۸	۳۳/۸	۱۲۳	زیاد
۲۹/۹	۲۰/۳	۲۰/۳	۷۴	تا حدودی
۹۹/۲	۶/۳	۶/۳	۲۳	کم
۱۰۰	۰/۸	۰/۸	۳	خیلی کم
	۱۰۰	۱۰۰	۳۶۴	جمع

نقش فرهنگ دینی بر مشارکت اجتماعی

توجه به جدول، به لحاظ نقش فرهنگ دینی بر مشارکت، از جمع ۳۶۴ پاسخگو، کمترین پاسخگویان با ۱۶ نفر (۴.۴ درصد) خیلی کم و بیشترین پاسخگویان با ۱۴۹ نفر (۴۰.۹ درصد) زیاد و ۱۰۴ نفر (۲۸.۶ درصد) تا حدودی و ۶۸ نفر (۱۸.۷ درصد) خیلی زیاد و ۲۷ نفر (۷.۴ درصد) خیلی کم پاسخ داده اند.

جدول (۱۴): توزیع فراوانی نقش فرهنگ دینی بر مشارکت اجتماعی

تجمعی درصد	معتبر درصد	درصد	فراوانی	
۱۸/۷	۱۸/۷	۱۸/۷	۶۸	خیلی زیاد
۵۹/۶	۴۰/۹	۴۰/۹	۱۴۹	زیاد
۸۸/۲	۲۸/۶	۲۸/۶	۱۰۴	تا حدودی
۹۵/۶	۷/۴	۷/۴	۲۷	کم
۱۰۰	۴/۴	۴/۴	۱۶	خیلی کم
	۱۰۰	۱۰۰	۳۶۴	جمع

تأثیر مشارکت اجتماعی شهروندان بر توسعه

با توجه به جدول به لحاظ نقش مشارکت اجتماعی بر افزایش توسعه، از جمع ۳۶۴ پاسخگو، کمترین پاسخگویان با ۱۱ نفر (۳.۰ درصد) خیلی کم و بیشترین پاسخگویان با ۱۵۲ نفر (۴۱.۸ درصد) زیاد و ۱۱۸ نفر (۳۲.۴ درصد) خیلی زیاد و ۶۹ نفر (۱۹.۰ درصد) تا حدودی و ۱۴ نفر (۳.۰ درصد) خیلی زیاد پاسخ داده اند.

جدول (۱۵): توزیع فراوانی نقش مشارکت اجتماعی بر افزایش توسعه در جامعه

تجمعی درصد	معتبر درصد	درصد	فراوانی	
۳۲/۴	۳۲/۴	۳۲/۴	۱۱۸	خیلی زیاد
۷۴/۲	۴۱/۸	۴۱/۸	۱۵۲	زیاد
۹۳/۱	۱۹	۱۹	۶۹	تا حدودی
۹۷	۳/۸	۳/۸	۱۴	کم
۱۰۰	۳	۳	۱۱	خیلی کم
	۱۰۰	۱۰۰	۳۶۴	جمع

تحولات توسعه ای عامل ایجاد برابری برای زن و مرد

با توجه به جدول، تحولات توسعه ای باعث به وجود آوردن شرایط برابری برای زن و مرد از جمع ۳۶۴ پاسخگو، کمترین پاسخگویان با ۳۲ نفر (۸.۸ درصد) مردود و بیشترین پاسخگویان با ۱۸۰ نفر (۴۹.۵ درصد) تا حدودی موافق و ۶۱ نفر (۱۶.۸ درصد) کاملاً موافق و ۵۵ نفر (۱۵.۱ درصد) تا حدودی مخالف و ۳۶ نفر (۹.۹ درصد) کاملاً مخالف پاسخ داده اند.

جدول (۱۶): توزیع فراوانی تأثیر تحولات توسعه ای بر ایجاد برابری برای زن و مرد

تجمعی درصد	معتبر درصد	درصد	فراوانی	
۳۲/۴	۱۶/۸	۱۶/۸	۶۱	خیلی زیاد
۷۴/۲	۴۹/۵	۴۹/۵	۱۸۰	زیاد
۹۳/۱	۸/۸	۸/۸	۳۲	تا حدودی
۹۷	۱۵/۱	۱۵/۱	۵۵	کم
۱۰۰	۹/۹	۹/۹	۳۶	خیلی کم
	۱۰۰	۱۰۰	۳۶۴	جمع

اعتقاد به توسعه شهر بر اساس خواست خدا

با توجه به جدول، به لحاظ اعتقاد به توسعه شهر بر اساس خواست خدا، از جمع ۳۶۴ پاسخگو، کمترین پاسخگویان با ۱۸ نفر (۴.۹ درصد) کاملاً مخالف و بیشترین پاسخگویان با ۱۵۸ نفر (۴۳.۴ درصد) تا حدودی موافق ۱۳۱ نفر (۳۶.۰ درصد) کاملاً موافق و ۳۰ نفر (۸.۲ درصد) مردود و ۲۷ نفر (۷.۴ درصد) تا حدودی مخالف پاسخ داده اند.

جدول (۱۷): توزیع فراوانی اعتقاد به توسعه شهر بر اساس خواست خدا

تجمعی درصد	معتبر درصد	درصد	فراوانی	
۳۶	۳۶	۳۶	۱۳۱	خیلی زیاد
۷۹/۴	۴۳/۴	۴۳/۴	۱۵۸	زیاد
۸۷/۶	۸/۲	۸/۲	۳۰	تا حدودی
۹۵/۱	۷/۴	۷/۴	۲۷	کم
۱۰۰	۴/۹	۴/۹	۱۸	خیلی کم
	۱۰۰	۱۰۰	۳۶۴	جمع

گونه شناسی شاخص ها و مولفه های مربوط به باور سنتی و مدرن بر اساس نظریه ها

یکی از موضوعات مورد توجه در این تحقیق مشخصه ها و ویژگی هایی بود که از سوی نظریه پردازان در مورد افراد سنتی و مدرن مطرح نموده بودند. به نظر رسید می توان یک گونه شناسی یاده در مورد این دو گروه ارائه نمود. بر این اساس در جدول ذیل مشخصه های مورد نظر هر کدام از نظریه پردازان مهمی که در این پژوهش استفاده شده اند ارائه شده است.

جدول (۱۸): گونه شناسی شاخص ها و مولفه های مربوط به باور سنتی و مدرن بر اساس نظریه ها

ردیف	نظریه پرداز	مولفه جامعه باورهای سنتی	مولفه جامعه باورهای مدرن
۱	مک کلند	انگیزه پیشرفت پائین	انگیزه پیشرفت بالا
		تحرك اجتماعی پائین	تحرك اجتماعی بالا
۲	لرنر	وسایل ارتباط جمعی کم	وسایل ارتباط جمعی بالا
		سطح سواد پائین	سطح سواد بالا
		مشارکت سیاسی و اجتماعی کم	مشارکت سیاسی و اجتماعی بالا
		روستائی	شهری
		ارتباطات محدود و درونی	ارتباطات ملی و فراملی
		تحرك فردی انتسابی	تحرك فردی اکتسابی
		سطح ارزشی پائین	سطح ارزشی بالا
همدلی بین گروهها پائین	همدلی بین گروهها بالا		
۳	اینکلنس	نگاه سنتی	نگاه مدرن
		انگیزه پیشرفت پائین	انگیزه پیشرفت بالا
۴	گیدنز	میزان مشارکت زنان پائین	میزان مشارکت زنان بالا
۵	راجرز	عدم اعتماد متقابل به روابط شخصی	اعتماد متقابل به روابط شخصی
		نگاه سنتی	نگاه مدرن
		تقدیرگرا مطلقه	عدم تقدیرگرایی
		پائین بودن سطح آرزوها و خواستها اجتماعی	بالا بودن سطح آرزوها و خواستها اجتماعی
		انگیزه پیشرفت پائین	انگیزه پیشرفت بالا
		سطح زندگی پائین	سطح زندگی بالا

آینده نگر	آنی نگر		
خانواده پراکنده	خانواده مجتمع		
دیدگاه زمانی نامحدود	دیدگاه زمانی محدود		
دخالت بخش خصوصی بالا	دخالت بخش خصوصی پائین		
اطلاعات حاصل از دیگران	تجربه شخصی	پارسنز	۶
الگو پذیری ومدرن	الگو پذیری، سنتی		

آمار استنباطی

اگر چه در اصل گزارش تعداد قابل توجهی جداول دو بعدی و تحلیلی ارائه شده است ولی در این مقاله تنها به واری فریضیات اکتفا شده است.

- **فرضیه اول:** با توجه به آزمون کای اسکوتر محاسبه شده به میزان ۷۴.۵۳۱ و درجه آزادی ۱۶، با ۱ درصد خطا و ۹۹ درصد اطمینان رابطه دو متغیر باور و رسانه های گروهی معنادار است. به عبارت دیگر بین دو متغیر باورهای توسعه و استفاده از رسانه های گروهی رابطه وجود دارد. با توجه به جدول تی تست بین دو گروه زنان و مردان، سطح معناداری تفاوت میانگین ها کمتر از ۰.۱ درصد است. بنابراین به احتمال ۹۹ درصد فرضیه صفر قبول می شود و آماره های مشاهده شده قابل تعمیم به جمعیت است. به عبارت دیگر تفاوت میانگین باورهای استفاده از رسانه های گروهی و جمعی در دو گروه زنان و مردان در جمعیت وجود دارد.
- **فرضیه دوم:** با توجه به آزمون کای اسکوتر محاسبه شده به میزان ۸۲.۷۸۷ و درجه آزادی ۱۶، با ۱ درصد خطا و ۹۹ درصد اطمینان رابطه دو متغیر معنادار است. به عبارت دیگر بین دو متغیر باورهای توسعه و ریسک پذیری رابطه وجود دارد. با توجه به جدول تی تست بین دو گروه زنان و مردان، سطح معناداری تفاوت میانگین ها کمتر از ۰.۱ درصد است. بنابراین به احتمال ۹۹ درصد فرضیه صفر قبول می شود و آماره های مشاهده شده قابل تعمیم به جمعیت است. به عبارت دیگر تفاوت میانگین باورهای ریسک پذیری در دو گروه زنان و مردان در جمعیت وجود دارد.
- **فرضیه سوم:** با توجه به آزمون کای اسکوتر محاسبه شده به میزان ۴۰.۶۶۶ و درجه آزادی ۱۶، با ۱ درصد خطا و ۹۹ درصد اطمینان رابطه دو متغیر معنادار است. به عبارت دیگر بین دو متغیر باورهای توسعه و مشارکت زنان رابطه وجود دارد. با توجه به جدول تی تست بین دو گروه زنان و مردان، سطح معناداری تفاوت میانگین ها کمتر از ۰.۱ درصد است. بنابراین به احتمال ۹۹ درصد فرضیه صفر قبول می شود و آماره های مشاهده شده قابل تعمیم به جمعیت است. به عبارت دیگر تفاوت میانگین باورهای مشارکت زنان در جامعه در دو گروه زنان و مردان در جمعیت وجود دارد.
- **فرضیه چهارم:** با توجه به آزمون کای اسکوتر محاسبه شده به میزان ۹۱.۳۱۱ و درجه آزادی ۱۶، با ۱ درصد خطا و ۹۹ درصد اطمینان رابطه دو متغیر معنادار است. به عبارت دیگر بین دو متغیر باورهای توسعه و تجربه های شخصی رابطه وجود دارد. با توجه به تی تست بین دو گروه زنان و مردان، سطح معناداری تفاوت میانگین ها کمتر از ۰.۱ درصد است. بنابراین به احتمال ۹۹ درصد فرضیه صفر قبول می شود و آماره های مشاهده شده قابل تعمیم به جمعیت است. به عبارت دیگر تفاوت میانگین باورهای تجربه شخصی در دو گروه زنان و مردان در جمعیت وجود دارد.
- **فرضیه پنجم:** با توجه به آزمون کای اسکوتر محاسبه شده به میزان ۵۷.۴۳۳ و درجه آزادی ۱۶، با ۱ درصد خطا و ۹۹ درصد اطمینان رابطه دو متغیر معنادار است. به عبارت دیگر بین دو متغیر باورهای توسعه و جوامع سنتی رابطه وجود دارد. با توجه به تی تست بین دو گروه زنان و مردان، سطح معناداری تفاوت میانگین ها کمتر از ۰.۱ درصد است. بنابراین به

احتمال ۹۹ درصد فرضیه صفر قبول می شود و آماره های مشاهده شده قابل تعمیم به جمعیت است. به عبارت دیگر تفاوت میانگین باورهای جوامع سنتی در دو گروه زنان و مردان در جمعیت وجود دارد.

● **فرضیه ششم:** با توجه به آزمون کای اسکوتر محاسبه شده به میزان ۴۰۸۳۱ و درجه آزادی ۱۶، با ۱ درصد خطا و ۹۹ درصد اطمینان رابطه دو متغیر معنادار است. به عبارت دیگر بین دو متغیر باورهای توسعه جوامع مدرن رابطه وجود دارد. با توجه به جدول تی تست بین دو گروه زنان و مردان، سطح معناداری تفاوت میانگین ها کمتر از ۰۰۵ درصد نیست. بنابراین به احتمال ۹۵ درصد فرضیه صفر رد می شود و آماره های مشاهده شده قابل تعمیم به جمعیت نیست. به عبارت دیگر تفاوت میانگین باورهای جوامع مدرن در دو گروه زنان و مردان در جمعیت وجود دارد.

● **فرضیه هفتم:** با توجه به آزمون کای اسکوتر محاسبه شده به میزان ۳۴۰۲۹۳ و درجه آزادی ۱۲، با ۱ درصد خطا و ۹۹ درصد اطمینان رابطه دو متغیر معنادار است. به عبارت دیگر بین دو متغیر باورهای توسعه و سطح تحصیلات رابطه وجود دارد. با توجه به جدول تی تست بین دو گروه زنان و مردان، سطح معناداری تفاوت میانگین ها کمتر از ۰۰۱ درصد است. بنابراین به احتمال ۹۹ درصد فرضیه صفر قبول می شود و آماره های مشاهده شده قابل تعمیم به جمعیت است. به عبارت دیگر تفاوت میانگین مدرک تحصیلی در دو گروه زنان و مردان در جمعیت وجود دارد.

● **فرضیه هشتم:** با توجه به آزمون کای اسکوتر محاسبه شده به میزان ۱۰۱۰۶۸ و درجه آزادی ۱۶، با ۱ درصد خطا و ۹۹ درصد اطمینان رابطه دو متغیر معنادار است. به عبارت دیگر بین دو متغیر باورهای توسعه و انگیزه پیشرفت رابطه وجود دارد.

نتیجه گیری

در این تحقیق به بررسی عوامل اجتماعی تاثیرگذار بر باورهای توسعه ایی شهروندان در شهرستان آشتیان پرداخته شده است. بررسی نشان می دهد تفاوت بین باورهای توسعه در دو گروه زنان و مردان در وجود دارد. یافته ها نشان می دهد بین دو متغیر باورهای توسعه و استفاده از رسانه های گروهی رابطه وجود دارد. که اشاره به نظریه نوسازی لرنر دارد و بیان کننده این باور است که رسانه های گروهی موجب تکامل فردی و روحی انسان و افزایش تحرک روانی می شود که باعث توسعه می شود. باور به استفاده از رسانه های گروهی در میان مردان بیشتر از زنان می باشد. ضمناً استفاده از رسانه های جدید از خصیص انسان نوگرایی است که اینکلس مطرح کرده است. بین دو متغیر باورهای توسعه و ریسک پذیری افراد نیز رابطه وجود دارد هر چه قدر ریسک پذیری افراد بیشتر، باورهای توسعه نیز افزایش می یابد. که این باور در میان مردان بیشتر از زنان مشاهده شد. بین دو متغیر باورهای توسعه و سطح تحصیلات رابطه مشاهده می شود که اشاره به نظریه اینکلس دارد و بیان کننده این مورد است که خصوصیات انسان نو دارای دو جنبه داخلی که مربوط به باورها و ارزشها و جنبه خارجی یعنی تعلیم و تربیت و سیاسی شدن دارد. نتیجه آزمون تی تست نشان دهنده این رابطه معنی دار است. بین دو متغیر باورهای توسعه و انگیزه پیشرفت رابطه وجود دارد که مربوط به نظریه انگیزه پیشرفت مک کلند میشود. بر اساس نظریه انگیزه پیشرفت در ذهن و رفتار انسانها تغییر ایجاد می شود. مک کلند توسعه را ناشی از این تغییر ذهنی می داند. یعنی هر مقدار انگیزه پیشرفت بالاتر، باورهای توسعه نیز افزایش می یابد. با بررسی برخی مولفه ها به این نکته رسیدیم که بیشتر افراد با مقوله شانس و تقدیر موافقتند. برخی از آنها و خواست خدا را در این زمینه ایجاد توسعه برای جامعه خیلی زیاد می دانند. در این میان این افراد تاثیر باورهای مثبت را نیز در امر توسعه بسیار زیاد می دانند یعنی معتقدند هر چه قدر باورهای عالی و مثبت افراد افزایش یابد، امکان تحقق توسعه نیز افزایش می یابد. بخشی از پاسخگویان این تحقیق همچنین تحصیلات عالی افراد را در شکل گیری باورهای مناسب توسعه ضروری می دانند یعنی هر چه قدر تحصیلات افراد

افزایش یابد امکان استفاده از وسایل ارتباط جمعی نیز افزایش می یابد و این فرایند طبق نظر دانیل لرنر منتهی به شهر نشینی و توسعه می شود.

منابع

۱. آریان پور، منوچهر. (۱۳۸۵). فرهنگ انگلیسی به فارسی، تهران، جهان رایانه، چاپ ششم. جلد دو.
۲. ابوالقاسمی، محمد جواد. (۱۳۸۴). چالشهای توسعه فرهنگ دینی، تهران: انتشارات عرش پژوه.
۳. ازکیا، مصطفی. (۱۳۸۰). جامعه شناسی توسعه، تهران: نشر کلمه. صفحه.
۴. ازکیا، مصطفی. (۱۳۸۴). مقدمه‌های بر جامعه شناسی توسعه روستایی. انتشارات اطلاعات.
۵. خانی، فضیله. (۱۳۸۵). پژوهشکده مطالعات فرهنگی و اجتماعی، نشر رومی.
۶. دیرباز، عسکرو دیگران. (۱۳۸۰). نگاهی به اسلام و توسعه پایدار، تهران: دانش و اندیشه معاصر. چاپ اول.
۷. صیامی، زهرا. (۱۳۸۱). چرا صنعتی نشدیم. تهران: امیر کبیر. چاپ اول.
۸. طباطبایی، سید محمد حسین. (۱۳۷۰). ترجمه محمد باقر موسوی همدانی. جلد ده، انتشارات امیر کبیر.
۹. طباطبایی، سید محمد حسین. (۱۳۷۰). ترجمه محمد باقر موسوی همدانی. جلد دوم، انتشارات امیر کبیر.
۱۰. منصوری، جواد. (۱۳۷۴). فرهنگ استقلال و توسعه، تهران انتشارات وزارت امور خارجه.
۱۱. نظر پور، محمد تقی. (۱۳۷۸). ارزشها و توسعه، تهران: پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی.
۱۲. هنری پاول، مارک. (۱۳۷۴). فقر پیشرفت و توسعه، مترجم مسعود محمدی. تهران: وزارت امور خارجه، چاپ اول.